

מאגר הפעילויות

פעילויות עם ספרים

הספר שאני הכי...

בדיקת העדפותיהם של ילדים בספרים מאפשרת לתכנן מגוון פעילויות, שעשויות לתרום להעשרת שפה (המלצה, נימוקי העדפה) פיתוח תשומת לב לפרטים, הכרת תחומי עניין והעשרת ידע.

הצעות לפעילות

התייחסות להעדפות יכולה להיעשות באופנים שונים:

- בחינת שמות של ספרים שילדים זוכרים; בחירות משותפות של הורה וילד בספר, בשיר, או בסיפור: "הסיפור שאנחנו אוהבים לקרוא יחד"... (ניתן להשוות בין גנים בשכונה ו/או לפרסם בדף קשר/ מקומון וכו').
- בדיקת ההעדפות האישיות בגן באמצעות:
 - תכנון תרשים. כל ילד יתלה את תווית שמו מעל תמונת הספר שהוא אוהב. את העדפות הילדים ניתן להשוות עם ההעדפות בגן שכן.
 - בדיקת שכיחות (טבלה, תרשים) הקריאה של כל ספר ניתנת לבדיקה באמצעות כרטיסיות ההחלפה בגן.
 - היכרות עם ספריית הבית. אילו ספרים מספריית הגן קיימים בספרייה הביתית.
 - חיקוי הליך הבחירות הארצי על מרכיביו לצורך בחירת הספר האהוב. שימוש ב'תעודת זהות', יו"ר קלפי, רשימת בוחרים, תא קלפי, תיבת קולות וכד'.

זאן שא אווה יאזה צעירה אארה:
 "יופי! יש אן ראש ואאן ראש!"
 (יואז ראש ואאן יו"ר).

חודש הספר העברי בגן-הילדים

ההתרגשות וההתרחשות סביב 'שבוע הספר העברי' בערים השונות - טוב שימצאו דרכן גם אל גן-הילדים, שכן הן יעוררו חוויות חדשות באשר לספרות ולספר.

הצעות לפעילות

- מיון מחודש של הספרים בספרייה. בשלב זה של השנה כבר הצטבר מסען תרבותי-ספרותי המשותף לכל הילדים המבקרים באותה שנה בגן.
- כדאי לתכנן יריד שבו יתרמו/ ימכרו/ יחליפו ספרים
 - אפשר להביא ספרים מיותרים מהבית
 - אפשר להכין ספרים בגן
 - פרסום היריד, תכנון מבצעים
 - הכנת אריזות
 - ביום היריד יארגנו הילדים את הדוכנים על-פי התבחינים שבהם בחרו
 - מכירת הספרים העודפים מהבתים עשויה לאפשר רכישת ספרים חדשים לספריית הגן ו/או מתן תרומה.

פעילויות בעקבות ספרים

תיאטרון מן הספרים

המחזה בעקבות סיפורים מאפשרת לשחזר את הסיפור, להעמיק בדמויות, ללמוד על תיאטרון, להעשיר את השפה ולטפח שיתוף פעולה.

הצעות לפעילות

תיאטרון ניתן להקים בגן ו/או בחצר או במרחב משותף לכמה כיתות גן. לצורך ההמחזה חשוב:

- להכיר היטב את סיפור הבסיס.
- לדעת מיהן הדמויות ומהו תפקידן במחזה.
- להשתמש במאגר תלבושות/ תחפושות.
- להשתמש באוסף אביזרים (בשימוש חוזר).
- להכין אביזרים נלווים בסדנה.
- לדון בחלוקת תפקידים.
- לתלות על לוח מודעות את המודעה (שם ההצגה, תאריך, משתתפים).
- להחליט אם ממחזים או מפעילים בובות, תיאטרון צלליות ועוד.
- להחליט על מיקום הפעילות (קבוע גן/ חצר, מתחלף).
- להכין תפאורה.
- להחליט מיהו קהל היעד: ילדי הגן, בחגיגת יום הולדת, ילדי גן שכן, הורים.
- לתעד את התהליך כדי לאפשר את שחזורו (צילום בודד, סרטון).

המומלצים

המלצה על סיפור או על ספר מאפשרת לילדים לשלב בין החוויה שלהם לבין טיפוח הביטוי המילולי: העלאת נימוקים ושכנוע.

הצעות לפעילות

המלצה על ספר ראשיתה בקריאת ספרים, איסוף המסרים העיקריים של הספר, דיון בחוויה והבאתם בפני המליאה.

לשם כך ניתן:

- לשוחח עם הילד על חוויותיו ועל מחשבותיו הנוגעות לספר, ועל הדרך לשתף בכך חברים.
- להשתמש במגוון ייצוגים שיאפשרו לילד להמליץ על הספר.
- להחליט על המסגרת ועל המקום שבהם תועלינה ההמלצות (מפגש, פינת ספר, מוקד פעילות בחצר).
- לרכז את כל ההמלצות באוגדן או על לוח מודעות, בעיתון קיר, בדף חודשי או בעיתון מקוון.
- להראות לילדים את מדורי ה'מומלצים' בעיתונות הכתובה.

מהספרים והלאה

בטעם של עוד | קולינריה בעקבות ספרים

בעלילת ספרים שונים שזורה הכנת מאכלים. ניתן להרחיב את חוויית הקריאה באמצעות הכנת המאכל המתאים.

הצעות לפעילויות

- לאחר היכרות עם מגוון ספרים העוסקים במאכלים, אפשר:
 - לבשל (לקלף, לחתוך, למעוך, לצלות, להקפיץ), לאפות (להפריד, לבחוש, ללוש, לקרוץ)...בגן ברוח הספרים.
 - להקים יריד ובו דוכנים (בשיתוף הורים וילדים), שבהם יוצגו ספרים שהנושא המרכזי בהם הוא מאכל, או מאכלים המוזכרים בהם.
 - לעצב ולקשט דוכנים הקשורים לתוכן הסיפור.
- דוגמאות לספרים המתאימים לסוג כזה של פעילות: 'תירס חם', 'מרק דלעת', 'מעשה בחלה עגולה', 'סבא אליעזר והגזר', 'מיץ פטל'...

פותחים ספר | 'פותחים שולחן'

ספרים, סיפורים ושירים המערבים הכנת מזון לסוגיו עשויים לשמש גם נקודת מוצא להכנת 'ספר מתכונים של הגן', לאפייה ולבישול.

הצעות לפעילות

- לאחר קריאת ספר / סיפור מתחילים בתהליך שסופו דף בספר המתכונים.
 - אוספים מתכונים (מספר, מעיתון, של המשפחה של..., של הסייעת).
 - משווים את המתכונים, ומשתמשים במתאימים שבהם לפעילות בגן (התאמה מבחינת ההיבט הבריאותי, ההיבט הכלכלי, נגישות למכשירים וכד').
 - אופים/ מבשלים ומתעדים.
 - בונים מסגרת לתיעוד כדי ליצור האחדה בספר המתכונים.

"תמונה, תמונה - איזה סיפור את מציעה?"

שפה מילולית (דיבור, טקסט כתוב) ושפה בלתי מילולית (ציור, איור, ריקוד) מתקיימות זו לצד זו, אך יש ביניהן גם יחסי גומלין בדרגות שונות, שמאפשרים הרחבה, השלמה או הבהרה. פעילות הקשורה ליצירות אמנות, לאיור ולטקסט בספרים תעשיר את ההתנסות במאפייני השפות.

הצעות לפעילות

- היכרות עם יצירות אומנות ועם הטכניקות שבהן משתמש האומן ביצירתו.
- עיסוק בקשר שבין הטקסט הכתוב לבין האיור בספר.
 - ניתן לשוחח על מידת ההמחשה של הטקסט באיור. האם האיור מרחיב את הטקסט או שצויר בהשראתו. ניתן לבחון את האיור בכריכת הספר ולשער את תוכנו.
 - באותו אופן ניתן לשער את תוכן הסיפור על-פי איורים שונים.
- ציור בעקבות טקסט. לאחר האזנה לטקסט יכולים הילדים להביע את חווייתם.
- כתיבת טקסט בעקבות תמונה/ איור/ ציור.
- מבוגר יכול לכתוב סיפור שילד סיפר בעקבות ציור שצייר.

- ילדים שונים יכולים לכתוב סיפור לאיור או תמונה שהוצגו בפניהם.
- אוסף של גלויות יכול לשמש מקור השראה לילדים לחיבור סיפורים.⁴³

"נגיד שאני..." | דמויות מתחפשות

'מפגשים' דמיוניים בין גיבורי שירים וסיפורים עשויים לשעשע, לטפח הומור, דמיון, יצירתיות ולחדד את הדמיון והשוני בין הדמויות.

הצעות לפעילות

- כשבמאגר החוויות של הילדים אוסף של סיפורים ושירים ניתן ליזום 'מפגש' בין דמויות. המפגש עשוי לכלול משחק תפקידים, התחפשות, הכנת דמויות והפעלתן.
- ניתן ל'הפגיש' בין אותו בעל חיים מסיפורים שונים (ארנב ממושי וארנב 'מיץ פטל'). מה היה אילו האריה (אין אריות כאלה/ אמי רובינגר) היה פוגש את 'האריה שאהב תות'.
- אבירים/ מלכות/ נסיכות מאגדות שונות יכולים לספר את עלילותיהם.
- מה היה אילו? נועה ('שפת הסימנים של נועה') הייתה מבקרת בבית הסבתא ('כיפה אדומה'). אילו 'החתול במגפיים' היה פוגש את 'הסנדלר והגמדים'.

מה עוד אפשר?

בהמשך להיכרות עם שירים, סיפורים וספרים ניתן לטפח דמיון ויצירתיות (המשך לסיפור, חיבור טקסט לכותרת, תוספת פעילויות ברוח הסיפור ועוד).

הצעות לפעילות

- לאחר קריאת הספרים והפעילויות סביבם ניתן להרחיב למחזות רחוקים.
- כתיבת המשך לסיפור או הבעתו בעל-פה ברוח הסיפור. לדוגמה: ארצות ואיים שאליהם ניתן להגיע עם כובע הקסמים ('כובע הקסמים' מאת לאה גולדברג); 'מה עוד ניתן לעשות מעלה של בננה' (עלה של בננה מאת לאה נאור); תכנון המשך מסע לפליקס הארנב.
- הצגת כריכה של ספר חדש והמצאת תוכנו.

פעילויות עם שירים

"לא נפסיק לשיר"

בדיקת העדפותיהם של ילדים בשירים.

הצעות לפעילות

- הורים וילדים יכולים להיות שותפים בבחירת שיר מועדף.
- לשם כך:
- כל משפחה תקבל רשימת שירים בנושא מסוים (לדוגמה: שבת, או שירים של אותו משורר) שהילדים למדו במשך השנה.
- כל משפחה תבחר את השיר האהוב עליה, ותשלח את בחירתה לגן במעטפה.
- בגן תתקיימנה בחירות (ראו בפעילות 'הספר שאני הכי...').

⁴³ רעיונות נוספים:

משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכניות לימודים, (1990), לשון בפי הטף, ירושלים.

ביחד זה יותר

חוט מקשר בין יצירות ספרות עשוי להיות: נושא, סופר, מאיר והוצאת ספרים.

הצעות לפעילות

- יצירות ספרותיות סביב נושא
 - בדיון בגן ייבחר נושא שמעניין את הילדים (צעצועים, פיות, דינוזאורים, בעלי-חיים וכד').
 - הצוות החינוכי עשוי להעלות נושא (אני, חורף, בית).
 - הילדים והצוות יבחנו את הדומה והשונה בין היצירות. השוואה זו עשויה לכלול היבטים של תוכן, היבטים של צורה, של שפה ועוד.
 - בנייה בעקבות הנושא, והקמת תערוכה בגן.
- יצירות ספרותיות של סופר/ משורר
 - אירועים שנתיים כמו ציון יום הולדת, תאריך פטירה, הוצאה חדשה לאור של ספר, הפקת סרט מספר וכד' עשויים להיות נקודת מוצא לעיסוק במגוון יצירה של סופר או של משורר.
 - היכרות עם סוגות שונות של אותו סופר.

פעילויות בעקבות שירים

יש לי שיר

אוסף שירים, שירי משחק מאפשרים לילדים להעשיר את השפה, ליהנות מהקצב, להתנסות בתנועה, במשחק ולבחור שיר בעצמם.

הצעות לפעילות

צוות הגן מאפשר לילדים להכיר מגוון של שירים ושירי משחק באמצעות דקלום, שירה ומשחקי אצבעות במהלך היום: במפגש, במעברים, בפעילות בקבוצה, בסיום ארוחה, בפעילות של תנועה ועוד.

לשם כך:

- אפשר ללמד את הילדים את שירי המשחק דרך הוראת מילים ומשחק, כדאי לחזור על השיר בדרכים שונות (דקלום, שירה, האזנה, חלק מהגן וחלק עונה כהד, בליווי של תנועות).
- ניתן להכין אוגדן שירים מלווה בתמונות, שיאפשרו לילדים לזהות את השיר. ניתן לדון עם הילדים בחוצצים השונים שיכלול האוגדן, לדוגמה: שירי יום הולדת, שירי צעצועים וכד'.
- ניתן לשתף את ההורים באיסוף השירים.
- אוסף קלטות שעליהן ייצוגים המסמלים את השירים יאפשר לילדים לאתר את השירים המבוקשים ולהקשיב להם באמצעות רשם קול.

אך איפה הם השירים...

מלבד הספרים, עשויים גם שירים להופיע במקומות מפתיעים ומעוררי השראה, שיכולים לעורר בילדים ובמבוגרים כאחד נושאים לשיחה, ביטויי רגשות והתפעלות.

הצעות לפעילות

- 'ביקור במקום' המציג שירים באופן שונה (על 'גב' של תחנות אוטובוס בדרך חיפה, בחורש במכללת אורנים, על מכוניות הזבל בתל אביב, בגני השעשועים בחולון, בוואדי ניסנס). צילום של הילדים ליד השירים מאפשר שחזור מאוחר יותר של החוויה בגן.

- קריאת שירים במקומות הרלוונטיים לשיר. לדוגמה: מתחת לברוש 'לברוש כואב הראש' מאת ע' הלל.
- יציאה לטיול העוסק בנושא מסוים. לדוגמה: 'טיול נדנדות' מזמן שירי נדנדות.
- במקומות שונים בגן ובחצר ניתן לתלות שירים בליווי תמונות באופן שגם הילדים יוכלו 'לקרוא' אותם. יש לדאוג לתחלופה כדי לשמור על עניין.
- שיר בהקשר ליישוב המסוים מאפשר טיול במקומות המוזכרים בשיר.
- ניתן להציג אוסף צילומים בהקשר לשיר, ובכך לקרב אותו אל הילדים.
- ניתן להזמין הורים לטיול בעקבות שירים, עם שירים ועל שירים.

פעילויות שפה

כמו גדולים

טיפול אוריינות כתובה וכישורי שיח עשוי להתרחש בהקשר לחומרים מודפסים מעולם המבוגרים. כמו כן, רצוי שהצוות החינוכי ישמש מודל לשימוש בקריאה ובכתיבה בהקשרים משמעותיים.

הצעות לפעילות

- עיתונים - כותרת, גוף, מדורים בעיתון, מרכיבי כתבה (כותרת ראשית, כותרת משנית, טורים), צבע לקראת חג, קשר בין תמונה והכותרת שלה, עימוד.
- השוואת עיתונים - סוגי עיתון: על-פי תדירות (יומי, שבועי, ירחון) על-פי קהל יעד ('אצבעוני', 'לאישה', 'עניים').
- מה בעיתון? שיחה עם קבוצת ילדים על נושא הכתבה. ניתן לאסוף את הכתבות בקלסר כדי שיהיה אפשר לחזור אליהן בהקשרים חדשים.
- כתיבה כחלק ממשחק סוציו-דרמטי (בחנות - רשימת קניות, תמחור), מרפאה (מרשמים, ניהול כרטיסי החולים) בית-מרקחת (תור, מרשם), מסעדה (תפריט, הזמנות, חשבוניות).

"כולכם שחקו נא אתי..."

משחקי מילים לסוגיהם מזמנים פיתוח חשיבה, העשרת אוצר מילים, טיפוח הבחנה והכללה, קשב והאזנה, קביעת תור והמתנה לו, שימוש בספרי מידע.

הצעות לפעילות

- משחקים הם חלק משגרת הגן, ככל שנרבה לשחק בהם יגבירו הילדים את ניסיונם ויהיו עצמאיים בשימוש בהם. לדוגמה:
- 'מה בקופסה?' - בוחרים חפץ מהציוד בגן, מניחים אותו בתוך קופסה אטומה. באמצעות שאלות הנוגעות לאפיונים אמורים הילדים לגלות את זהותו של החפץ. ניתן להגביל את התשובות, ולשדרג על-ידי כך את רמת הקושי של הפעילות. לדוגמה: מותר להשיב רק ב'כן' וב'לא'.
- ניגודים - המנחה (ילד או מבוגר) יאמר את המילה, והילדים יציגו את המילה המנוגדת לה.
- מילים מתחרזות - הכנת 'שרשראות' של מילים מתחרזות, באמצעות תמונות (איסוף זוגות תוך כדי תנועה), בעל-פה או ציטוט של קטעים מספרים ומשירים.
- מילים נרדפות בהקשר לסיפורי התורה ולספרות בכלל.
- 'ארץ עיר' (יש להתאים את מורכבות המשחק לגיל הילדים). ציון ארץ, עיר, יצורים חיים (חיות ופרחים) על-פי אות שעולה בגורל. במשחק זה חשוב להיעזר בספרי מידע ובמילונים.
- חידות - אפשר להשתמש בספרי החידות של מאשה קלו, 'בית מטייל בגן'; 'שירי חידה' מאת עדנה קרמר.⁴⁴

⁴⁴ לרעיונות נוספים: משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכניות לימודים (1990), לשון בפי הטף, ירושלים.

ועד ללשון עברית...בגן

ציון 120 שנה לוועד ללשון העברית מזמן עיסוק במילים שנכללות בשפה ונמצאות במילונים ואחרות - פרי המצאתם של ילדים.

הצעות לפעילות

- הכנסת מילונים (מילון לילדים, מילון למבוגרים, מילון מקצועי, ויקיפדיה) לספריית הגן ושימוש בהם.
- חקירת המילון ומאפייני השימוש בו.
- כתיבת 'מילון גן' שיכלול מילים ומושגים רלוונטיים לאותו גן, שבו ירשמו פירושים הידועים לילדים ותוספות בעקבות חקירה. לדוגמה: המשמעויות השונות שיש לאותה מילה. אפשר להוסיף ציור, צילום, את האובייקט עצמו ועוד.
- הכנת מדור במילון שבו ירשמו המילים שילדים המציאו.
- מילים שנולדו כתוצאה משימוש גמיש בחוקי השפה, ומילים שנולדו כתוצאה מפעילות המזמינה את הילדים להיות 'בן-יהודה'.
- לספר לילדים על הוועד ללשון העברית ועל פועלו.
- להציג לילדים את הסרטון 'בן-יהודה' באדיבות ערוץ הופ! (בתקליטור המצורף).

עיתון ישראלי - עיתון ולשון

ילדים נחשפים לאמצעי תקשורת שונים ששידוריהם נחלקים לסוגות שונות כגון חדשות, פרסומות, סדרות מגוונות והנפשה. מומלץ לעורר את מודעותם של הילדים לשימוש המגוון בשפה באמצעי התקשורת בהתאם למאפייניהם.

הצעות לפעילות

- לקרוא בקבוצה הקטנה כתבות שהביאו הילדים והצוות בנושא השפה העברית, ולשוחח עליהן.
- להשוות בין חדשה בעיתון לבין חדשה בטלוויזיה.
- לחשוף את הילדים לפרסומת בטלוויזיה, ברדיו ובעיתון, ולהשוות את השפה והתמונות.
- ניתן להפיק עיתון גן ובו מדורים הקשורים לספרים ולשירים שילדים קראו, ראו, ועוד.

תפזורת

איתור מילים ב'תפזורת' עשוי לטפח הבחנה חזותית ולאפשר 'קריאה' או קריאה של מילים הרלוונטיות לעיסוק בגן. ילדים שונים ינקטו אסטרטגיה שונה לצורך האיתור.

הצעות לפעילות

- כדי לפתור תפזורת יש להכין:
 - לוח משובץ (גודלו קשור למספר המילים המותאם לילדי הגן המסוים).
 - מילים רלוונטיות מסודרות במאוזן ובמאונך (התאמה לגיל).
 - תרמילון (תרמיל+מילון) שבו מאגר המילים המופיע בתפזורת. לצד המילה הכתובה יופיע ייצוג (צילום/ ציור). הייצוג תומך בפענוח המילה ומזמן ניצני קריאה.
 - הפעילות
 - איתור המילים מהתרמילון בלוח התפזורת.
 - הקפתן בעיפרון בלוח המשובץ.
 - סימון בתרמילון.

תרמילון לדוגמה:

שפה, שיר, ספר, סיפור, סופר, משורר, מאיר, עיתון, טלוויזיה, משחק, חיפושית, אדמה, עלה, מים, אור, פרפר, ציפור, זוחל, עץ, דג

טיפוח שיח

לשוחח ולכתוב - תמיד טוב

דיבור, שיחה, כתיבה בהקשרים משמעותיים בחיי הגן במסגרת הפעילות השוטפת.

הצעות לפעילויות

כדי לכתוב ולשוחח בהקשר משמעותי בעזרת הגננת (הוספת כתב מוסכם) ניתן:

1. לכתוב מכתב לילד/ה שלא הגיע/ה לגן.
2. לכתוב הזמנה למשחק משותף אחר הצהריים.
3. לשוחח על תכניות טלוויזיה לילדים ולרשום או לצייר בפתק המלצה על תכנית לחברים.
4. להפעיל לוח מודעות שעליו ירשמו שמות ההצגות שהילדים הכינו, הודעות על אירועים מיוחדים בגן ובחצר.
5. לשוחח על דברים טעימים שמבשלים או אופים בבית. לבקש מהילדים לרשום בשיתוף עם ההורים את המתכון כדי ליצור 'ספר מתכונים של מאכלים האהובים על ילדי גן...!.
6. בישול ואפייה על-פי ספר מתכונים הגן.
7. לשוחח על כותרות ללוחות השונים שבגן. לעודד לחשוב על הקשר בין הכותרת לבין תוכן הלוח.
8. לשוחח עם הילדים/ים
 - בעקבות הבעה בחומרי יצירה
 - בעקבות משחק
 - לקראת יום הולדת
 - בעקבות מעשה חברי
 - בעקבות אירוע כואב

הכתיבה מפי הטף מאפשרת לשתף אחרים (הורים, מפקחת, גננת...), לשחזר, לעקוב אחר התפתחות. לדוגמה: "אימא משתגעת מהשערות של כושי על השטיח"; "למה לא מרשים לי להביא נמלים הביתה?"; "אפשר להחזיר את אחותי לבית-חולים?"

כשהשפה פוגשת את הספרות

שפה בלי ספרות? ספרות בלי שפה? הפעילות מאפשרת העלאת מחשבות ודיון בתחושות.

הצעות לפעילות

- השיר 'כשהספרות פוגשת בשפה', מאת ציונה בן חמו, מאפשר לשתף את הילדים.
- הילדים יקשיבו כמה פעמים לשיר המתאר את ה'מפגש' בין השפה לבין הספרות.
 - ניתן לפתוח בשיחה ולהעלות בה נקודות להתייחסות הקשורות למפגש: מה קורה בעקבות המפגש בין השפה לבין הספרות בשיר.
 - מה עוד יכולות השפה והספרות לומר זו על זו. ניתן לרשום ולהקריא בהמשך.
 - ניתן להמחיש את השיר.

ילדים טובים באמצע הדרך

ההתייחסות לייחודיות של כל חבר בגן מאפשרת טיפוח רגשי-חברתי באמצעות שפה. ההתייחסות מחייבת הבחנה של פרטים והשוואה.

הצעות לפעילות

- לשם האדרת ייחודו של כל ילד (תכונות, מעשים):
 - הצוות החינוכי חייב לשמש דוגמה כדי שהילדים יפתחו רגישות לנושאי ההתייחסות וירכשו את מטרות הלשון.
 - בניית רשימת ילדים שעל-פיה יוזמנו הילדים להתייבץ במוקד הפעילות.
 - ניתן להשתמש בכיסא 'מחבק' במיוחד (קישוט, פרווה, ידיים ארוכות).
 - הילד הנבחר יבחר מתוך החברים המצביעים את אלו שהוא מעוניין שידברו בשבחו. הגננת תוכל להרחיב בהמשך.
 - שיתוף ההורים האישיים בזמן המתאים.
 - ניתן להכין אלבום 'מדברי הילדים' לחברם.
 - תלקיט עשוי לתמוך בדברים הטובים הנאמרים על הילד.

עם ההורים בבית

בוא אלי חבר נחמד

יצירת גשר בין גן-הילדים לבין המשפחה באמצעות קריאת סיפור ויצירת פעילויות בעקבותיו.

הצעות לפעילות

אפשר ליזום הזמנת קבוצות ילדים לבתים כפעילות מתמשכת במרוצת השנה. כדאי לתכנן:

- רשימת המועדים שבהם תארח כל משפחה (קבוצת ילדים שתיבחר על-ידי הגננת).
- רשימת ספרים מומלצים לבחירה.
- רשימת פעילויות להיכרות עם הספר ועם הסופר.

לאחר המפגש בבית המשפחה המארחת, יוזמן הילד/ה המארח/ת למסור בגן את רשמיו מן המפגש בכל דרך שתיבחר, כדי לשתף את הילדים שלא היו נוכחים בפעילות. בתכנון פעילות כזו יש להתחשב במגוון התרבותי של המשפחות (אפשר לעודד לספר סיפור עממי בעל-פה, לימוד של שיר, ועוד).

עם הורים בגן

ספר 'במו ידינו'

כתיבת סיפור והכנת ספר על-ידי הילד ומשפחתו מזמנים עיסוק משמעותי בספרים ובסיפורים, העשויים לתת מענה רגשי, אסתטי ואינטלקטואלי, ולטפח את היצירתיות שלהם.

הצעות לפעילות

אפשר לתכנן מפגש הורים וילדים בגן שבמהלכו יכינו ספרים. לשם כך כדאי:

- לתכנן מפגש ליצירת ספר אישי על-פי רעיונות של הילדים ובסיוע ההורים.
 - ניתן להציע כתיבה של סיפור אישי (של הילד) מרגע לידתו (בסיוע ההורים).
 - אפשר לכתוב סיפור דמיוני, הומוריסטי או מפחיד, שיכול להיכתב עבור הילד או עם הילד.
 - ניתן להציע כתיבת ספרונים קצרים ואיורים באופן עצמאי או בשיתוף פעולה עם מבוגר (גודל ומספר הדפים ייקבעו על-פי תוכן הספרונים ובחירת הילדים).
 - ניתן לכתוב את הסיפור ולאחר מכן לאייר. ניתן להתחיל עם האיורים ובעקבותיהם לספר סיפור.
- כדי לסייע לילדים לבטא את רעיונותיהם אפשר לשאול שאלות מכוונות כגון: איפה קרה מה שקרה? מתי? איזה מזג אוויר היה? מי היה שם?

מספר סיפורים

חווית קריאת סיפור עם ילדים וילידים, אם בעל-פה ואם מן הכתב, עשויה להיות מועצמת באמצעות שימוש בגוני הקול ובמחוות.

הצעות לפעילות

- הזמנת מספר סיפורים לגן-הילדים לפעילות משותפת של הורים וילדים. כחלק מהמפגש ידגים מספר הסיפורים את תרומת הקול, המחוות וההדגשות לחוויה.
- ההורים יכולים לספר (בעל-פה) או להקריא לילדיהם סיפור שהכינו מראש.
- ניתן לצרף גם את סבתא וסבא.

משחקים ומשחקים... תבניות מאפשרות

מגוון תבניות משחק מוכרות בתוספת אבזרים מאפשרות לעסוק בטיפוח שפה ובספרות.

הצעות לפעילות

- ביגו - לוח משובץ (שמספר המשבצות בו מותאם לילדים) ואבזר סימון. לאחר הכרזת הכרוז על סימן כלשהו, מסמן או מכסה אותו הילד שבלוח שלו מופיע אותו סימן. יש למלא שורה, טור, שורה אלכסונית או לוח מלא. הסימנים עשויים לציין פרטים מתוך הנושאים:
- יצירות של סופר, מצבים בסיפור, קבוצה מוכללת של מילים, מילים מתחרזות, מילים נרדפות.
- תצרף (פאזל) - הכנת תצרף מנושאים הרלוונטיים לפעילות בגן (חמישה חלקים). ניתן להרכיב כל תצרף בנפרד או תצרפים אחדים ולהתייחס לנושא המוצג.
- משחק מסלול כשכרטיסיות המטלה שלו קשורות לשפה. לדוגמה: חידות, מילים מתחרזות.

סרטים מהספרים

ספרים שעובדו לסרטים מזמנים השוואה על-פי תבחינים שונים, ומאפשרים את העמקת העיסוק בסיפורים ברמת הגן. ניתן להכין סרטים לסיפורים האהובים במיוחד על-ידי הילדים.

הצעות לפעילות

• השוואה

- צפייה בסרט שנעשה על-פי ספר מוכר.
- השוואת החוויה (הפתעה, שאלה).
- השוואת הרעיונות העיקריים בטקסט.
- השוואת ציורי הדמויות לדמויות המצולמות.
- השוואה בין הפתיחה לבין הסוף.
- לדוגמה: תירס חם, אגדות ילדים.

• הכנה

- הילדים והגננת יחלקו את המטלות האישיות, שהחיבור ביניהן יבנה את הרצף הנדרש.
- אפשר לצייר על שקפים ולהקרין בעזרת מטול, אפשר להכין מצגת Power Point, שבה יופיעו תמונות מיובאות וטקסט בכתבה ילדית.⁴⁵

⁴⁵ לרעיונות נוספים: משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכניות לימודים (1990), לשון בפי הטף, ירושלים.

דרך השפה

רעיונות לפיתוח פעילויות הקשורות לשפה ולספרות ילדים

הפעילויות הבאות מאפשרות העמקה והרחבה באמצעות חקר סביב שאלה או תוכן נבחר (נושאים, מושגים, ערכים, מיומנויות). העשייה של הילדים ושל המחנכים בעקבות שאלת החקר או התוכן עשויה להיות קצרת טווח או ארוכת טווח, והיא מתפתחת בעקבות התעניינות הילדים. **להלן הצעות אחדות:**

'איך שיר נולד?' - פעילויות סביב שירים, שירה, משוררים.

‘יש לי שיר!’ - פעילויות לעידוד היצירה סביב שירים על-פי נושאים שהילדים בוחרים.

‘שיר הוא לא רק מילים’ - פעילויות סביב חפץ או משחק שכל ילד בוחר מתוך שיר. הילדים יכולים לחקור על אודות החפץ או המשחק בשיתוף ההורים, ולהביא את הממצאים שלהם לגן.

'ארון הספרים של גן-הילדים' - פעילויות סביב ספרים מספרות הילדים העברית הקלאסית.

'ככה זה בעברית' - פעילויות סביב חידודי לשון, שטוזים, בדיחות, חידות.

'שעת סיפור' - הורים, סבתות או סבים מקריאים לילדים (בימי שישי) ספרים נבחרים על-פי בחירתם.

'אגלגולו של סיפור' - סיפור בהמשכים שנכתב על-ידי הורים וילדים ב'מחברת מטיילת' ששולחים לביתם של הילדים.

'מהנייר ועד חתימת הספר' - פעילויות להצגת השלבים השונים של הפקת ספר.

‘הכי טוב שיש...’ - אפשר לבקש מהילדים להביא לגן תצלום של פינה בבית, שבה נוהגים לשבת ולקרוא או להקריא ספרים ולשוחח עליהם. בתצלום יוצגו המקום, הספר, המקריא או הקורא. חשוב להתייחס למשותף בין הבתים והמשפחות ולייחוד של כל אחד מהם, ולעודד את הביטוי המילולי הרגשי של הילדים בהתייחס לכך.

‘אילו יכולתי לדבר הייתי מספר לכם’ – כל ילד יכול לצלם אובייקט כלשהו כמו עץ בשלכת, שלולית, ספר קרוע, גינה ציבורית מזנחת...ולספר עליהם בגוף ראשון.

‘היה היה בגן שיקשקש’ - ההיסטוריה של הגן - תיאור תולדות הגן מיום הקמתו (תכנית אב מהרשות, צילום המקום לפני ההקמה), מפי הורים-ילדים, סיפורי גננות ותיקות או מכל מקור מידע רלוונטי.

'עובדים על זה' | הורים כשותפים

שלומית רייטר, גננת בגן שקמה, בכוכב יאיר ממ"ד

- באסיפת ההורים הראשונה בגן אני מסבירה את חשיבות העשרת השפה של הילדים, חשיבותה של קריאת ספרים, את תרומתם, ההקפדה על דיבור בעברית תקינה, חשיבות העיון באנציקלופדיות, עידוד הילד לספר, להביע את דעתו ולשתף בחוויה שעבר.
- אני מעודדת אותם ל'נצל' כל מצב להעשרת השפה: בנסיעה במכונית, בארוחת ערב משפחתית, בהתבוננות באלבום המשפחה.
- ההורים מוזמנים לבקר בספריית הגן. הם יושבים בספרייה ומזמינים שניים-שלושה ילדים וקוראים להם ספר.
- הורים שמעוניינים מספרים סיפור גם במפגש של כל הגן. ההורה והילד בוחרים ספר שהם אוהבים מספריית הבית שלהם ואותו מביאים לקריאה בגן.
- הורים מוזמנים לגן לספר על מקום עבודתם או על תחביב אישי.
- לעיתים אנו שולחים משימות הביתה בעקבות סיפורים, וההורים מסייעים לילדים בהזדמנות זו לחיזוק השפה.
- לעיתים אנו מבקשים מהילדים לראיין את אחד מבני המשפחה, למשל, את אחד ההורים על חוויות משנות ילדותו, את הסב או הסבתא על העלייה לארץ...
- במשך כל השנה אנו מזכירות, מעודדות ומודות באמצעות דף הקשר הכולל מידע, על כל עשייה של הורים שהעשירה את ילדי הגן.

מהו הסיפור שלך?

חנה צימרמן ואסתר ברוקס

ספרות ילדים היא ספרות המכילה עולם ומלואו. זוהי ספרות שכל אדם נפגש בה בילדותו, וממשיך לנצור זיכרונות ייחודיים ממנה גם בבגרותו. ספרות זו נבחנה מנקודות ראייה שונות ומגוונות, נחקרה לעומק ונכתב עליה רבות. כך לדוגמה חקרו וכתבו על חקר המעשיות לילדים,⁴⁶ על תרבות הארץ והשתקפותה בספרות הילדים,⁴⁷ על הקשר בין המדיום הספרותי למדיום הקולנועי,⁴⁸ על הקשר בין אגדות להתפתחות נפשית,⁴⁹ על ספרי ילדים מומלצים,⁵⁰ על ספרות ילדים ודמוקרטיה,⁵¹ על ספרות ילדים בתקופות היסטוריות משמעותיות,⁵² ועוד ועוד.

בחוברת אנו מבקשות להציג את מחשבותיהם ותחושותיהם של קוראים רגילים, קוראים מהיישוב. אלה שספרי הילדים השפיעו עליהם, ריגשו, עוררו, לימדו והלהיבו אותם, ומעל לכול, גרמו להם לאהוב ולחזור שוב ושוב לספרות זו.

כל קורא אשר חווה חוויה רגשית ומשמעותית במהלך קריאת ספר, עשוי להעביר חוויה והתלהבות זו לקורא אחר. מסירת החוויה היא בעלת חשיבות רבה במיוחד כאשר הקורא האחר הוא ילד המתחיל את דרכו בעיצוב טעמו והעדפותיו בספרות ילדים. כאשר ילד צעיר צופה בקורא המתרגש ומתלהב ממה שקרא, הרי שהוא חש, כי בספרים עוצמה המביאה לידי התרגשות והתלהבות, וכי ראוי לקרוא ספרים ולהכיר את הטמון בהם בצורה ישירה.

היכולת להתרגש מספרים ולחלוק את ההתרגשות עם הילדים עשויה להיות לעזר רב בידיהן של הגננות. הגננות יכולות לבסס את הפעילות בגן סביב ספרים על ההתנסות הראשונית שיש לכל גננת עם ספר מסוים. גננת, שחווה בעצמה חוויה משמעותית בעקבות קריאה בספרים, יכולה להיעזר בחוויה זו בעבודתה החינוכית בגן. זיכרון החוויה של הקריאה בספרים עשוי לסייע לגננת במענה לשאלות חינוכיות העולות כמו: באיזה ספר לבחור לקריאה לילדים? איך לקרוא את הספר בפני הילדים? מה לעשות בעקבות קריאת הספר בגן? תשובות לשאלות אלה ניתן למצוא בדפי הספר עצמו. הספר והעלילה המתרחשת בו, הגיבורים, האירועים, דרך הכתיבה האיורים, כל אלה מסייעים לגננת לדעת אם הספר ראוי לקריאה בפני ילדי הגן, כיצד יש לקרוא אותו, ומה ניתן לעשות בעקבות הקריאה. הידע הטמון בספר מצטרף לידע המקצועי של הגננת, באשר להבנת מהותה ולאופייה של ספרות הילדים ולמקומה בחיי הילדים.

כדי להמחיש ולהדגים את כוחו של הספר על קוראים שונים, ביקשנו מהקוראים עצמם לשחזר תחושות ומחשבות שהתעוררו בילדותם בעקבות קריאת ספרים. מצאנו, כי הקוראים מעוניינים לספר על ספר שאהבו, והזיכרון בספר גורמת להם התרגשות מחדש, כאילו זה מקרוב חוו את חווית הקריאה בו. מטרתה של הגננת ליצור זיכרון מתוק דומה מספרי הילדות גם בלב ילדי הגן.

⁴⁶ מ' ברוך (2006), 'והם חיים בעושר ובאושר...': תיאוריות חדשות בחקר המעשייה, בני ברק: ספריית הפועלים.
⁴⁷ מ"ר גונן, (2008), 'תרבות הארץ לתקופותיה כפי שהיא משתקפת בספרות הילדים המאירת הישראלית', הד הגן, ב' עמ' 90 - 100.

⁴⁸ ר' ויסברוד (2000), 'ספר מול סרט: ספרות ילדים ונוער בישראל בעיבוד לקולנוע', עולם קטן, 4, עמ' 22 - 41.
⁴⁹ ב' בטלהיים (1980), קסמן של אגדות ותרומתן להתפתחותו הנפשית של הילד, תל אביב: רשפים.

⁵⁰ מ' רות (1989), גם קטנים זקוקים לספרים: מבחר ספרותי מומלץ ומנומק לגיל הרך לבני שנה עד ארבע, חיפה: אוניברסיטת חיפה, בית-הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית.

⁵¹ ש' הראל (1996), ערכים דמוקראטיים-חברתיים בראי ספרות הילדים, בית ברל: מכללת בית ברל, מרכז ימימה לחקר ספרות ילדים והוראתה.

⁵² ח' לבנת (2009), 'קוראים במצוקה - קריאה לסביבה: עיצוב תפיסות של מרחב בספרות הציונית לילדים יהודים בגרמניה בתקופת הרייך השלישי', עולם קטן, 4, עמ' 91 - 107.

דנה (סטודנטית בת 28)

הספר שהשפיע עלי וליווה אותי שנים רבות הוא ספר בפורטוגלית שאת שמו אינני זוכרת. אבל אני זוכרת שסבתי שלחה אותו מברזיל כשהייתי די קטנה. הספר מספר על אח ואחות, ילדים, שהקשת בענן שבה הם מבחינים אחרי הגשם מסקרנת אותם מאוד, והם רוצים לעבור תחתה לצד השני. יום אחד הם מחליטים לעבור יחד דרך הקשת, וברגע שהם עוברים לצד השני הופכת הבת לבן והבן הופך לבת! היום זה נשמע אולי אבסורד ובעיקר מפחיד, אבל אני זוכרת שהרעיון הרשים אותי מאוד, ובמשך שנים רבות תהיתי מה יקרה אם אהפוך לבן, ובעיקר מה קורה כשעוברים מתחת לקשת לצד האחר. קשת בענן לא היה כאן מעולם מראה נפוץ, לא בילדותי ולא היום, ואני זוכרת את ההתרגשות האדירה (אולי כמו כל ילד או אדם בכלל) שאחזה בי בכל פעם שראיתי קשת. אני זוכרת גם היטב את המחשבה או הבדיקה של האפשרות לעבור לצד השני... עוד לא מימשתי את המשימה הזו.

סטודנטית להוראה (בת 26)

אני קשורה לספר 'והילד הזה הוא אני' של יהודה אטלס. מרבית השירים בספר עוררו בי חשיבה, וכולם שעשעו אותי. היה לי קל להזדהות עם הילד במגוון מקרים, כמו בפעם ששאלתי את המוכר: "כמה עולה ב-10", או כאשר עברתי ליד בית ראש העיר וקראתי לאיש העומד שם "ראש העיר, אהלן", אבל האיש ענה שהוא בכלל הגנן...

צביה (מדריכת גננות)

בביתנו נהגו לקנות ספר ביום ההולדת וכן בתמורה להחזרת האפיקומן בפסח. בהיותי בת 8 שנים בערב פסח חליתי בחצבת. ליל הסדר התקיים בביתנו כשאני שוכבת חולה בחדר חשוך (כך נהגו אז במחלה הזו...). והנה, בסוף הסעודה קיבלתי מתנה ספר ארוך, צבעוני ומלא הומור. שמו היה 'מסיפורי הברון מינכהאוזן'. זוכרת אני את דמותו של הברון עם השפם הארוך והמסולסל, ויותר את הגוזמאות וההומור בסיפורים. למשל, כיצד נכנס לתוך ביצה והוציא את עצמו ממנה כשאחז בציצית ראשו, וכמובן את התמונה שבה הוא רוכב על חצי סוס. ספר זה העשיר את חיי בדמיון ובהומור. במשפחה שלי כשמישהו הגזים בסיפור נהגו לשאול אותו: אתה הברון מינכהאוזן?

סטודנטית להוראה

סדרת הספרים 'אל עצמי' מאת גלילה רון-פדר. סדרה זו משקפת את חייו של ילד שנולד למשפחה הרוסה שאינה יכולה לטפל בו, ואת תהליך קליטתו במשפחה מודרנית, השונה כל-כך ממשפחתו הביולוגית. היומנים שכתבה גלילה רון-פדר השפיעו עלי רבות כילדה. הם עוררו אמפתיה עצומה כלפי הדמות של בן ציון, הדמות שמנסה להשתלב למרות קשייו, פחדיו, כאביו, ומנגד המשפחה המנסה לקלוט אותו כאילו שהיה בנם. יומנים אלה גרמו לטלטלה בליבי. 'בלעתי' את כל הספרים בסדרה זו, ואני ממליצה עליהם בחום לבני נוער.

גרסיאלה (מדריכה)

הספר הזכור לי הוא לא ספר ילדים, אך קראתי אותו מאות פעמיים. שמו 'בת שבע', ואני ועדיין מריחה את ריח הדפים וזוכרת את ההתרגשות שאחזה בי כשקראתי אותו. הספר היה שייך לאחיותיי הבוגרות ממני בהרבה, והייתי קוראת אותו בסתר. החל מגיל 8 התחלתי לקרוא אותו, ואני לא זוכרת מתי הפסקתי. הסיפור הוא סיפור תנכי ובו נופי הארץ המובטחת.... טמונים בו כל המרכיבים שהופכים ספר לספר אהוב.

סטודנטית להוראה

ספר שזכור לי מילדותי אשר עורר בי רגשות, הוא ספרו של אקזופרי 'הנסיך הקטן'. התרגשתי מאוד לקרוא את הסיפור המקסים על הילד הקטן שמשוטט בין כוכבים ופוגש באנשים שונים. הקטע שריגש אותי ביותר הוא המפגש של השועל עם הנסיך הקטן. הנסיך הקטן והשועל הופכים חברים טובים ביותר. אהבתי את המשמעות שהסופר מעניק לחברות: כאשר אתה חבר של מישהו - אתה נושא גם באחריות כלפיו, אחריות להיות שם עבורו כשהוא זקוק לתמיכה ולעזרה.

צינונה (מפקחת)

- הסיפור שבחרתי הוא 'זהבה ושלוש הדובים'. ולמה? הסיפור הזה היה כמעט כל מה שאני לא.
1. שם הגיבורה הוא זהבה (כשם אחותי הצעירה ממני) ולא ציונה. חוץ מזה, איזה שם זה בכלל ציונה???
 2. היא הייתה בלונדינית מתולתלת ואני שחורת שער חלק.
 3. היא הייתה עצמאית, ובעיקר לא פחדה לטייל ביער לבדה, ואפילו לא פחדה מדובים. (אני ממש!).
 4. היא הייתה אמיצה מאוד ואני...די פחדנית.
 5. היא עשתה דברים איומים ונחלצה מהם בחן.
 6. היא לא דיווחה לאיש (אף אחד לא ממש חיפש אותה, בניגוד אלי שהלכתי פעם לאיבוד ומצאו אותי בעזרת ניידת משטרה).
 7. המשפחות, שלה (?) ושל הדובים, היו משפחות קטנות מאוד, ולי היו הרבה (אז, לטעמי הרבה מדי) אחים ואחיות.
 8. לשתי המשפחות הייתה תרבות פנאי (טיילו ביער...חזרו, אכלו, נחו בצהריים) סוג של אופוריה. איש לא היה צריך לפרנס, לעבוד, ללמוד, רק אוכלים, מטיילים ונחים (איזה כיף).
- בקיצור, היא הייתה בעיניי ילדה מושלמת שחיה חיים מושלמים.

סטודנטית להוראה

בחרתי בסדרה 'ג'ינג' של גלילה רון-פדר. בכל ספר בסדרה נתקל הגיבור בחוויות מסעירות ומרגשות. בתחום הרגשי עוררו ההרפתקאות סקרנות, דאגה, ותקווה לכך שהגיבור יצליח במשימותיו. הייתי מדמיינת את עצמי בתור הגיבורה ומפליגה בדמיוני. חוויתי חוויות שלא היו מתאפשרות לי בחיי היום-יום, אלא באמצעות הספר.

סטודנטית להוראה

הספר הוא הסיפור השלישי בספר 'דירה להשכיר'. על אבא המצייר לבתו ציורים. הספר גרם לי למצוא את עצמי בתוך הסיפור. הוא גרם לי לאהוב את תחום הציור ולהתעניין בעיסוקו של אבי. היינו יושבים שעות רבות יחד ומשחזרים את הסיפור - כך, כשהייתי מבקשת ממנו לצייר לי ציור הוא ישב וצייר לי את הציור - אך בדיוק הפוך. כשאני חושבת עכשיו על הספר הוא מעורר בי תחושת נוסטלגיה מדהימה וגורם להיזכר ברגעי ילדות כיפיים.

נירה (מדריכה)

הספר 'אנשי בראשית' של א' שמאלי הוא ספר המגולל את סיפור עלייתם והיאחזותם ההרואית של בני משפחת חרמוני בקרקעות עמק יזרעאל. את המעבר מחיי נדודים בישובי הארץ אל מקום קבע המתאים לאופיים. קראתי את הספר כאשר הייתי בת כעשר שנים. ספר זה השפיע עלי רבות. בספר מצאתי את הקשר שבין היהודי לאדמה, בין העבר של עמנו לפני החורבן, לציונות

העכשווית, את השורשיות שחיפשתי ומצאתי בעבודת השדה שבספר ובעזרתי לאמי, שעבדה בחקלאות בתקופה שבה קראתי ספר זה. את ההשוואה שבין בניית הארץ שבספר לבין בניית הארץ שאני והורי עשינו, את הקשיים בהיקלטות, והרצון להמשיך ולהיקלט חרף הקשיים. הספר לימד אותי שעל-אף שהמעשה נראה קטן, כל המעשים מתחברים יחד עם מעשי האחרים לעשייה גדולה ומשמעותית. הספר גרם לי לחפש מקצוע שאראה בו שליחות, ציונות ועשייה, ולכן בחרתי בעשייה החינוכית, שאני רואה בה ציונות, שורשיות וקליטה.

סטודנטית להוראה

הספרים על 'אלה קרי הילדה מלפלנד' ו'נוריקו סאן הילדה מיפן'. אהבתי לקרוא על המנהגים ועל התרבות השונה. להבחין בשוני בדמויות מבחינה חיצונית, ולקרוא על הקשר בין הילדה לבני משפחתה. נהניתי לשמוע עוד ועוד על תרבויות אחרות.

איריס (מפקחת)

ביום הולדתי החמישי נאלצתי לעבור ניתוח לכריתת שקדים. מהלך הניתוח היה קשה ומורכב, ושכבתי ימים אחדים בבית-החולים. באחד הימים הגיעו הורי וסבתי לבקרני כהרגלם, והביאו עמם מתנה - את הספר 'הידי בת ההרים'. ספר ראשון שהוא רק שלי. לטענתם, הבחירה הייתה על-פי עצת האנשים בחנות הספרים (הם לא ידעו לבחור, כיוון שלא דיברו עדיין עברית). כבר בבית-החולים ביקשתי שיקראו לי אותו שוב ושוב - האחות, הרופא, הדוד וכל מי שנענה לתחנוני. הספר שהה ליד מיטתי גם בבית, והפכתי בו שוב ושוב. בכיתה א', כשלמדתי לקרוא, סיפרתי אותו לכל בני משפחתי ולאחותי הצעירה שרק נולדה. אהבתי מאוד את העובדה שהוא הספר הראשון שבבעלותי.

אהבתי מאוד את העלילה על ילדה שעקב קשיים משפחתיים עוברת להתגורר בהרים - בחיק הטבע עם בעלי החיים. אהבתי את בדידותה וגם את קשריה עם פיטר, ילד ההרים. למרות קשיחותו של הסב ראיתי בו דמות מחנכת שונה שהידי כל כך אהבה והצליחה למצוא דרך לליבו. זהו החינוך של פעם, נוקשה אך מלטף ואוהב באותה המידה. אולם כילדה יפואית, הגרה בקומה השלישית וחיה את חיי העיר, התחברתי בעיקר אל נופי ההרים והמרחבים.

לשם הפליג דמיוני - אל השקט, אל האנשים המיוחדים, לליווי הכבשים למרעה, לבית העץ הקטן, לאחו... הספר עדיין חלק מספריית ביתי, סיפרתי את הסיפור לארבעת ילדי ואספר גם לנכדי. בעקבותיו קראתי את כל המעשיות ואחר כך גם את הספרים העוסקים בילדים ממקומות שונים בעולם.

איתן (בן 6) (עולה חדש, 8 חודשים בארץ)

'ששי הארנב'. באמת שהוא שובב ויש לי אותו בבית.

עמית שחר, בן 9

'בטח יש ילד' מאת אלעד וינגרד. הספר מעניין והציורים בו מאוד יפים מצחיקים. הילדים בספר מזכירים לי קצת גם אותי.

שחר פיקמן, בת 10 וחצי (הארץ)

'המצחיקה עם העגילים' מאת יעל רוזמן: מהספר אפשר ללמוד הרבה על טבע האדם. למרות המסגרת העצובה, הספר גם מאוד מצחיק.⁵³

⁵³ דברי הילדים לקוחים מעיתון הארץ, 30 במאי 2010.

דבריהם של הקוראים מלמדים על המקום המשמעותי שאותו תופסים ספרים בחיי האדם. בכוחו של ספר לקרב את הקורא אל עצמו ואל הסובבים אותו, לחשוף אותו לילדים אחרים ולתרבויות רחוקות, לסייע לו להתמודד עם קשיים, עם בעיות ועם חששות, ולתמוך בו בעת מצוקה. רגשות אלה, שמקורם בספרים שנקראו בילדות, מלווים את הקורא בבגרותו ומסייעים לו בבניית אישיותו וחוסנו כאדם בוגר.

מה בין התרגשות הגננת מקריאת ספרים לעיסוק בספרים בגן?

הידע המקצועי של הגננת, ניסיונה בעבודה עם ילדים ויכולתה הפנימית להתרגש בעקבות קריאת ספרים, כל אלה חוברים יחד ומסייעים לה בהחלטותיה הנוגעות לעיסוק בספרים בגן-הילדים.

גננת, העומדת בפני בחירה של ספר לילדי הגן, תחפש בעת הקריאה את התחושות וההתרגשות שליוו אותה והשפיעו עליה כילדה כאשר קראה ספר. היא תחפש בספר את התכנים, הדמויות, השפה, דרך הכתיבה, הערכים אשר מרגשים אותה עתה, כקוראת בוגרת, וכל אלה יסייעו לה בבחירת הספר המתאים לילדי הגן.

גננת המכירה עצמה לקריאת הסיפור בפני ילדי הגן, יכולה להיזכר בדרך שהיא אהבה שיקראו לה סיפורים: מה צריך להיות קצב הקריאה, טון הדברים, מידת הדרמטיות שיש לשלב בהם. היא יכולה לשאול את עצמה בפני כמה ילדים ראוי לקרוא את הספר, האם אהבה שיפסיקו את הקריאה לצרכים שונים? מחשבות אלה יסייעו לה בבחירת הדרך המתאימה לקריאת ספרים בפני ילדי הגן.

גננת השואלת את עצמה מה לעשות עם הספר לאחר קריאתו בפני הילדים, תשקול את הדברים על-פי המטרות שהיא הציבה לעצמה לפני קריאת הסיפור. את קריאת הסיפור ניתן לסיים בשיחה חופשית של הילדים ללא התערבות הגננת, בשיחה מתוכננת על תוכנו של הספר ועל השפעתו על מחשבות הילדים, או בפעילות יצירתית ככתיבה, משחק, ותנועה המבוססים על הספר.

קריאת ספרים בגן היא אחת מהפעילויות השגרתיות, הטבעיות והיום-יומיות. קריאה המעוררת רגשות של התפעמות, שמחה, חשש, הזדהות, הקלה, הבנה, אמפתיה וסקרנות, גורמת לתחושות של סיפוק ושל אושר הן לגננת הקוראת והן לילדים המאזינים.

רשימת ספרות:

בטלהיים, ב' (1980), קסמן של אגדות ותרומתן להתפתחותו הנפשית של הילד, תל אביב: רשפים. ברוך, מ' (2006), 'והם חיים בעושר ובאושר...': תיאוריות חדשות בחקר המעשייה, בני ברק: ספריית הפועלים.

גון, מ"ר (2008), 'תרבות הארץ לתקופותיה כפי שהיא משתקפת בספרות הילדים המאוירת הישראלית', הד הגן, ב', עמ' 90 - 100.

הראל, ש' (1996), ערכים דמוקראטיים-חברתיים בראי ספרות הילדים, בית ברל: מכללת בית ברל, מרכז ימימה לחקר ספרות ילדים והוראתה.

ויסברוד, ר' (2000), 'ספר מול סרט: ספרות ילדים ונוער בישראל בעיבודה לקולנוע', עולם קטן, 4, עמ' 22 - 41.

לבנת, ח' (2009), 'קוראים במצוקה - קריאה לסביבה: עיצוב תפיסות של מרחב בספרות הציונית לילדים יהודים בגרמניה בתקופת הרייך השלישי', עולם קטן, 4, עמ' 91 - 107.

רות, מ' (1989), גם קטנים זקוקים לספרים: מבחר ספרותי מומלץ ומנומק לגיל הרך לבני שנה עד ארבע, חיפה: אוניברסיטת חיפה, בית-הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית.

פסק זמן...להערכה

רגע עם עצמי...

מה מחבר אותי כאדם לשפה העברית?
 אילו ספרים משמעותיים בחיי ומדוע?
 מהי תרומתי להעשרת השימוש בשפה העברית בגן-הילדים?
 כיצד אני מקדמת ערכים כמו 'אהבת השפה העברית' ו'אהבת הספר' בקרב ילדי הגן ומשפחותיהם?
 מהם ספרי הילדים המועדפים עלי ומדוע?
 לאחר שעשיתי רפלקציה ומצאתי נקודות לשיפור, האם אני מתחייבת לשפר אותן?
 האם אני בודקת את עצמי אם יש שיפור בנקודות שבהן התחייבתי לשפר?
 מה אני מרגישה וחושבת כשאני קוראת את שם החוברת: 'בואו נדבר על זה?' - עשייה חינוכית
 עם השפה העברית בגן-הילדים?

זמן איכות...הפסקה להערכה...

נקודות להתייחסות	לעיתים קרובות	לעיתים רחוקות	לעיתים נדירות
מתכננת תכנית עבודה שיטתית ורציפה להעשרת השימוש בשפה העברית, ומשלבת בתכנון את צוות גן-הילדים			
משתמשת בשפה עברית יום-יומית תקינה			
מטפחת את הערכים 'אהבת הספר' ו'אהבת ספרות הילדים העברית'			
מעשירה את 'ארון הספרים של ספרות הילדים העברית' בגן			
הילדים משתמשים בביטויים/ ניבים/ ופתגמים בשפה העברית שהם לומדים בגן*			
מקשיבה לדיבור של הילדים בזמן המשחק הסוציו-דרמטי			
הילדים משתמשים במילות נימוס בגן			
מתכננת פעילויות בשיתוף הורים שבהן לשפה העברית יש מקום מרכזי			
מתכננת אירועים בשיתוף הקהילה שבהם 'חוגגים את השפה העברית'			
משתמשת במקורות השונים של העברית (תנ"ך, פרקי אבות, עברית עכשווית, סלנג...) והילדים שמים לב לכך			
הילדים מזהים מילים / צלילים ששייכים לשפות שונות			
מתכננת לציין את תרומתו של אליעזר בן-יהודה להחייאת השפה העברית			
משקיעה באופן מיוחד בטיפוח השיח ביוזמת הילדים וביוזמת הגננת			

			מציבה את השימוש בספרייה במרכז ההווה היום-יומית בגן (ילדים / הורים / צוות)
			מזכירה לילדים ספרים / שירים שנקראו בהקשרים אחרים במהלך שיחה חופשית ואחרת
			משתמשת במקורות מידע מגוונים להעשרת השפה (מילון, מגדירים למיניהם, אינטרנט) עם הילדים
			בודקת אם מימשת את המטרות שהצבת לעצמך בתכנון הפעילויות הייחודיות לטיפוח השפה העברית
			* האם את משתמשת ב'ארון הספרים היהודי'?
			* האם קיום המצוות בגן הוא 'הלכה למעשה'?

* ברכות, תפילות ומצוות

עובדים על זה | מעקב, תיעוד והערכת התפתחות השפה של הילדים

שלומית רייטר, גננת בגן שקמה בכוכב יאיר, ממ"ד

- במשך כל השנה אני, ובעצם כל צוות הגן, עוקב אחר תפקודו והתפתחותו של כל ילד: אנו מתצפתות בזמן שהילדים משחקים ... (גם כשהם משחקים משחק סוציו-דרמטי ובחצר), בעבודה בקבוצה קטנה וגם באופן אישי.
- אנו משוחחות עם ילדים בעקבות עשייה ויצירה שלהם.
- אנו רושמות, מתעדות ומשתפות את ההורים.
- הילדים מרבים לשחק במשחקי חברה ידועים שבהם אני משלבת אוריינות, שפה וחשבון.
- במהלך המשחקים אנו משתדלות להתייחס גם לתחום השפתי.
- מלבד זאת, אנו מביאות בחשבון את המשוב של ההורים (הורים מספרים על אוצר מילים עשיר שהילד למד בגן, למשל).
- כל הרישומים והתוצרים של הילדים מתווספים לתלקיט האישי של כל ילד המציג את היכולת, שלו, ואת ההתפתחויות וההישגים בתחומים השונים.

ביבליוגרפיה

תכניות לימודים וחומרי הוראה למידה

משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, (2010). עשייה חינוכית בגני הילדים, עמ' 9; עמ' 11; עמ' 15; עמ' 22-23, נספח 3 עמ' 41-42.

משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית, אגף המפמ"רים, הפיקוח על החינוך המוסקלי, המנהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, (2009). זמר לך בגיל הרך.

משרד החינוך, המזכירות הפדגוגית, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, (2006). תשתית לקראת קריאה וכתבייה, תכנית לימודים לגן הילדים (מהדורת ניסוי), עמ' 8; עמ' 14; עמ' 31; עמ' 33; עמ' 39; עמ' 53 - 54; עמ' 65 - 67; עמ' 72 - 75.

משרד החינוך, התרבות והספורט, המזכירות הפדגוגית, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, האגף לחינוך מיוחד, (2004). בואו נחשוב על זה, עמ' 25 - 55; עמ' 61 - 96.

משרד החינוך והתרבות והספורט, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי (2003), 'דו-לשוניות ורב-תרבותיות', גם וגם בגן, מדריך לגננת ולצוות הגן, עמ' 27 - 37.

משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי (2002), מבטים, מסתכלים בסביבה טבעית על ילדים, עמ' 23 - 30; עמ' 31 - 33.

משרד החינוך והתרבות והספורט, המינהל הפדגוגי, האגף לתכניות לימודים, האגף לחינוך קדם יסודי (1997), יובל לישראל, מדריך לגננת לגן הממלכתי והממלכתי דתי, עמ' 72; עמ' 214.

משרד החינוך, המנהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, המחלקה לתכניות הורים וקהילה (1996) (תשנ"ו), מעורבות ההורים בספריית גן-הילדים.

מרכז לטיפול הלשון (מל"ל) במכללת בית ברל, (1994), ניצני אוריינות, טיפוח לשוני אורייני.

מרכז לטיפול הלשון (מל"ל) במכללת בית ברל, (1994), ניצני אוריינות, פעילות עם ספרים.

משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, האגף לתכניות לימודים, האגף לחינוך קדם יסודי, (1990), מתחברים לתקשורת, מעלות, עמ' 43 - 60.

משרד החינוך, התרבות והספורט, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכניות לימודים, המינהל הפדגוגי, המזכירות הפדגוגית, (תשנ"ה), תכנית מסגרת לגן-הילדים, ירושלים.

משרד החינוך והתרבות, המנהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, המחלקה לתכניות הורים וילדים, (תש"ן) (1989), הורים מספרים לילדיהם, ירושלים.

משרד החינוך והתרבות (תשמ"ה). מעגל הקסם, תכנית התפתחותית לגדילה אישית וחברתית לגן-הילדים, ירושלים: מחלקת הפרסומים.

תכניות לטיפול השפה והאוריינות השפתית

משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכניות לימודים (1990), לשון בפי הטף, ירושלים.

משרד החינוך והתרבות והספורט, המנהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי (1994), לשון בכל עת.

משרד החינוך והתרבות, המרכז לתכניות לימודים (תשל"ד), פרקי לשון לגיל הרך.

משרד החינוך והתרבות, המרכז לתכניות לימודים (תשל"ד), קשב והאזנה: משחקים לפיתוח הקשב.

הבה נשוחח: שיחות בגן הילדים (תשמ"א) (1981), מעלות.

יש לי שאלה – פרקי לשון לגיל הרך, השאלה כמכשיר להבנת קשרים בין תופעות (תשל"ח) (1984), מעלות.

נתאר את...נספר על... (תשל"ח), מעלות.

נתאר את... (תשל"ח), חומר עזר לחוברת 'נתאר את...נספר על...'. היה היה: פיתוח היענות ורגישות לסיפור ולשיר (תשמ"ד), מעלות.

תכניות לטיפול השיח סביב סיפורי חז"ל וסיפורי התורה

קרן החינוך למען בתי-ספר תל"י: סיפורים בעלי ערך: סיפורי מקרא בראי הערכים.

האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם-יסודי (תשס"א), מתחילים מבראשית, סיפורי בראשית לגיל הרך בחינוך הממלכתי דתי, מעלות וירושלים.

משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכניות לימודים, עמותת 'אלול אלו ואלו' (תשנ"ט), סיפורים מימים עברו לקט אגדות חז"ל לגיל הרך, א' ו- ב', מעלות.

משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לתכניות לימודים (תשנ"ב), סיפורי האבות וסיפורי יוסף – בראשית לגיל הרך, מעלות.

משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לתכניות לימודים, יציאת מצרים ומתן תורה לגן ממלכתי ולכיתה א' (תשמ"ב), מעלות.

רוזנברג, י"מ, 'מסיפורי המקרא' להוראת התורה.

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/MikraMmd/yesodi/>GanChova/NosimKitaGan.htm <אוקטובר, 2010.

רייזמן, ע' (תשנ"ב), סיפורי האבות וסיפורי יוסף, מקרא לגיל הרך למוסדות חינוך ממלכתיים, משרד החינוך, מעלות.

רייזמן, ע' (1981), יציאת מצרים ומתן תורה, משרד החינוך, מעלות.

רייזמן, ע' (תשמ"ג), מגילת אסתר, משרד החינוך, מעלות.

תכניות לטיפול השיח ב'שפת האמוניות'

האגף לחינוך קדם יסודי, המחלקה למוזיקה באוניברסיטת בר אילן, (2004), גוונים, ממסורת המוזיקה והסיפורת העממית של עדות ישראל, רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

משרד החינוך והתרבות והספורט, המינהל הפדגוגי, האגף לתכניות לימודים, האגף לחינוך קדם יסודי, (1995), ילדים נפגשים עם יצירות אמנות, מדריך לגננת, למורה ולהורים לחינוך הממלכתי והממלכתי דתי, מעלות.

משרד החינוך, האגף לחינוך קדם יסודי, מוזיאון ישראל בירושלים, (1997), מראות, ירושלים: מוזיאון ישראל. משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, האגף לחינוך קדם יסודי, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, (2001), קסם של תיאטרון, מעלות, עמ' 22; עמ' 43; עמ' 44 - 45; עמ' 53 - 55; עמ' 84 - 91; עמ' 92 - 105.

ספרים

- אופק, א' (1978), תנו להם ספרים, פרקי ספרות ילדים, תל אביב: ספריית הפועלים.
- אופק, א' (1981), סנדל הזכוכית של החתול במגפיים, תל אביב: דביר.
- אופק, א' (1985), לקסיקון אופק לספרות ילדים, תל אביב: זמורה-ביתן.
- אופק, א' (1988), ספרות הילדים העברית 1948 – 1900, תל אביב: דביר.
- אטלס, י' (2003), ילדים גדולים: סופרים אהובים לילדים – חייהם ויצירתם, תל-אביב: ידיעות אחרונות.
- אליצור, ר' (2002), שלום לך אורחת, בחרוז ובסיפור, לשבת ומועד ולכל עת, תל-אביב: מורשת.
- אליצור ר' (תשל"ד), על אבות לילדים: אגדות חז"ל בלבוש קל, ירושלים: המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, הסתדרות הציונית העולמית.
- אלמוג, ג' וברוך, מ' (1996), ז'אנרים בסיפורת לילדים, תל אביב: מכון מופ"ת, משרד החינוך התרבות והספורט, הגף להכשרת עובדי הוראה.
- בטלהיים, ב' (1987), קסמן של אגדות ותרומתן להתפתחות הנפשית של הילד, תל אביב: רשפים.
- ברוך, מ' (1991), ילד אז – ילד עכשיו, תל אביב: ספריית הפועלים, הקיבוץ הארצי השומר הארצי.
- ברוך, מ' (1985), סוגיות וסוגים בשירת ילדים, תל אביב: משרד הביטחון, ספריית האוניברסיטה המשודרת, גלי צה"ל.
- ברוך, מ' ופרוכטמן, מ' (1984), מחקרים בספרות ילדים, תל אביב: אוצר המורה.
- ברוך, מ' (2006), "זהם חיים בעושר ובאושר...": תיאוריות חדשות בחקר המעשייה, בני ברק: ספריית הפועלים.
- גולדברג, ל' (תשל"ח), בין סופר ילדים לקוראיו, תל אביב: ספריית הפועלים.
- דר, י' (2004), עוד ספור אחד ודי, תל אביב: מפה.
- דר, י' (2005), מדריך מפה לספרי ילדים: 100 ספרים טובים לילדים, תל אביב: מפה. הראל, ש' (1996), ערכים דמוקראטיים-חברתיים בראי ספרות הילדים, בית-ברל: מכללת בית ברל, מרכז ימימה לחקר ספרות ילדים והוראתה.
- חובב, ל' (1987), יסודות בשירת הילדים, ירושלים: כרטא.
- כהן, א' (1983), עיונים בספרות ילדים, חיפה: אוניברסיטת חיפה. כהן, א' (1988), תמורות בספרות ילדים, חיפה: אח.
- כהן, א' (1990), סיפור הנפש: ביבליותרפיה, הלכה למעשה, קריית ביאליק: אח.
- נסים, ר' (1992), בשבילי הגן: תכנית עבודה לגן הילדים הממלכתי דתי, ירושלים: משרד החינוך התרבות והספורט, מחלקת פרסומים.
- עולם קטן, (2000), כתב עת לספרות ילדים ונוער, בית ברל: מרכז ימימה במכללת בית ברל ועם עובד.
- עולם קטן, (2004), כתב עת לחקר ספרות ילדים ונוער, בית ברל: מרכז ימימה במכללה האקדמית בית ברל וזמורה-ביתן.
- עולם קטן, (2007), כתב עת לחקר ספרות ילדים ונוער, בית ברל: מרכז ימימה במכללה האקדמית בית ברל וזמורה-ביתן.

מאמרים

- אגם, ר' (2003), 'הרהורים על כבשה - תגובה על צייר לי כבשה', **הד הגן**, ד', הסתדרות המורים, עמ' 68 - 75.
- אהרונסון, מ' (2006), 'שחקו הילדים': סיפורי התורה בגן-הילדים בשילוב חקר ודרמה, **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 102 - 105.
- אולשטיין, ע' (1995), 'שפה נוספת בגיל הרך' (תקציר הרצאה), **הד הגן**, ד', עמ' 62 - 66.
- אזולאי, א' ולוי, ב' (2000), 'שעת עיון בספרי מידע', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 46 - 53.
- אלקד-להמן, א' (2001), 'מרים ילן-שטקליס מפני ש...', **הד הגן**, ג', הסתדרות המורים, עמ' 4 - 15.
- אפלבי, א' (1978), 'מושג הסיפור אצל הילד', בתוך: נ' פלד (2000), **מדיבור לסיפור**, ירושלים: כרמל, עמ' 143-165.
- בירון, ש' וארם, ד' (2004), 'ספר זה כל הסיפור? ספר - זה כל הסיפור!', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 60 - 68.
- בלום-קולקה, ש' (2008), 'שפה, תקשורת ואוריינות: קווים להתפתחות השיח האורייני, בתוך: פ"ש קליין ו"ב יבלון, **ממחקר לעשייה בחינוך לגיל הרך**, הוועדה לבחירת דרכי החינוך לגיל הרך, ביזמה למחקר יישומי בחינוך; האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, עמ' 117 - 154.
- בלום-קולקה, ש' (תשס"ו), 'אוריינות ושפה דבורה - מה הקשר?', **הד הגן**, ג', הסתדרות המורים, עמ' 8 - 19.
- בלום-קולקה, ש' והוק טגליכט, ד' (תשס"ג), 'שיח עמיתים בגן: סוגות ואוריינות', בתוך: פ' קליין וד' גבעון, (עורכות), **שפה למידה ואוריינות בגיל הרך**, רמות, אוניברסיטת תל אביב, עמ' 105 - 133.
- בלום-קולקה, ש' והוק טגליכט, ד' (2002), 'תרומת שיח עמיתים בגן להתפתחות השיח האורייני: סוגות וכיולים', **סקריפט**, 3 - 4, עמ' 75 - 111.
- בלום-קולקה, ש' (2000), 'סיפור, סיפר ומספר באירועים ספרותיים במשפחה', בתוך: נ' פלד, (2000), **מדיבור לסיפור**, 18, כרמל, עמ' 101 - 143.
- בסר-בירון, ש' וארם, ד' (2004), 'ספר, זה כל הסיפור - תכנית הקריאה לגילאי 3 - 5', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 22 - 29.
- ברגשטיין, פ' (תשס"ט), 'אספנית של ניצוצות אור', **הד הגן**, ג', הסתדרות המורים, עמ' 29 - 32.
- ברוך, מ' (2003), '"צידה לדרך": ספרות הילדים ומקומה בעולמו של הילד בגיל הרך', בתוך: פ' קליין וד' גבעון, **חלונות לעולם**, רמות, עמ' 143 - 160.
- ברוך, מ' (2004), 'על היצירות הקלאסיות לילדים שפתאום הייתה להן עדנה', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 87 - 97.
- ברונר, ג' (1986), 'לגעת בספרותי, שתי צורות של מחשבה', בתוך: נ' פלד, (2000), **מדיבור לסיפור**, 18, כרמל, עמ' 19 - 58.
- גונן, ת"ר (תשס"ט), 'ספרות ילדים לגיל הרך כתבנית נוף ילדות', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 90 - 99.
- גונן, ת"ר (2008), 'בין יש לאין - איורי ילדים לשיריה של נורית זרחי', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 78 - 91.
- גונן מ"ר (2008), 'תרבות הארץ לתקופותיה כפי שהיא משתקפת בספרות הילדים המאוירת הישראלית', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 90 - 100.

- גרון, ר' (2009), 'המשחק כתמה מרכזית בשירת ילדים', הד הגן, ד', הסתדרות המורים, עמ' 100 - 109.
- גרון, ר' (2008), 'גילויים שונים של מושג החברות בספרות ילדים', הד הגן, א', הסתדרות המורים, עמ' 92 - 97.
- גרון, ר' (תשס"ד), 'אוצרות שנהב - ייחודיותה הפיוטית של חיה שנהב לילדים צעירים', הד הגן, א', הסתדרות המורים, עמ' 86 - 92.
- גרון, ר' (2002), 'שני שירים ועוד שיר', עיון ספרותי ועיבוד דידקטי, הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 92 - 102.
- גרון, ר' (2002), 'אחד ומיוחד - מוטיב השונה בספרות ילדים', הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 84 - 103.
- גרון, ר' (2002), 'בין ריאליה לפנטזיה - בשירי שלומית כהן-אסיף', הד הגן, ג', הסתדרות המורים, עמ' 50 - 57.
- גרון, ר' (2001), 'כוחה של ראייה ראשונה', הד הגן, ג', הסתדרות המורים, עמ' 30 - 37.
- דרומי, א' (2002), 'שלבים בהתפתחות העברית כשפת אם', בתוך: פ' קליין וד' וגבעון (עורכות), שפה למידה ואוריינות בגיל הרך, רמות, אוניברסיטת תל אביב, עמ' 9 - 42.
- הד הגן, הסתדרות המורים, חוב' ב', כסלו תשס"ה (גיליון שמוקדש כולו לספרות ילדים).
- הד הגן, הסתדרות המורים, חוב' א', תשס"ו (גיליון שמוקדש כולו לסיפורי המקרא).
- הדס, י' 'השמלות של אימא והידיד טנטן', הד הגן, ג', הסתדרות המורים, עמ' 24 - 29.
- ויסברוד, ר' (2000), 'ספר מול סרט: ספרות ילדים ונוער בישראל בעיבוד לקולנוע', עולם קטן, 4, כתב עת לחקר ספרות ילדים ונוער, בית ברל: מרכז ימימה במכללה האקדמית בית ברל וזמורה-ביתן, עמ' 22 - 41.
- ולדן, צ' (2001), 'אגדת האותיות', הד הגן, ג', הסתדרות המורים, עמ' 16 - 23.
- ולדן, צ' (2005), 'אז תשיר מרים, לזכרה של מרים רות ז"ל', הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 104 - 105.
- ורדי-ראט, א' (2004), 'טיפול אורייני באמצעות משחק "כאילו" בעקבות סיפור', הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 48 - 59.
- ורדי-ראט, א' (2008), 'לראות סיפור, לספר איור', הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 92 - 98.
- טל, ק' 'עודפעם: הקראה חוזרת של ספר מאויר - הדרכת גננות, יוזמה מערכתית, הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 4 - 16.
- יובל, נ' (2009), 'על סבים ונכדים בספרות הילדים', הד הגן, ד', הסתדרות המורים, עמ' 110 - 113.
- יובל, נ' (2006), 'מה לבשה גברת נוח בתיבה', הד הגן, א', הסתדרות המורים, עמ' 72 - 77.
- יובל, נ' (2005), 'על איורים לספרי המקרא לילדים צעירים', הד הגן, א', הסתדרות המורים, עמ' 72 - 77.
- יובל, נ' (2004), 'ספר הוא לא רק מילים', הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 100 - 107.
- יובל, נ' (2001), 'חדוות ההפתעה של מאיר שלו', הד הגן, ב', הסתדרות המורים, עמ' 90 - 93.
- יובל, נ' (1999), 'תמונה אחת שווה לאלף מילים, האומנם? בחינה מחודשת של ספרים מצוירים', הד הגן, א', הסתדרות המורים, עמ' 37 - 45.

- יובל, נ' (תשס"א), 'חדוות ההפתעה בספריו של מאיר שלו', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים.
- לבנת, ח' (2009), 'קוראים במצוקה - קריאה לסביבה: עיצוב תפיסות של מרחב בספרות הציונית לילדים יהודים בגרמניה בתקופת הרייך השלישי', **עולם קטן**, 4, כתב עת לחקר ספרות ילדים ונוער. בית ברל: מרכז ימימה במכללה האקדמית בית ברל וזמורה-ביתן, עמ' 91 - 107. לוי, נ' (2005), "מה הסיפור שלך": התיאוריה האישית של הגננות בהוראת המקרא לילדי הגן - חקר מקרים במגזר הממלכתי, **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 42 - 55.
- לסרי, ד' (2005), 'שאלות גדולות של ילדים קטנים, תשובות קטנות של ילדים גדולים', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 16 - 21.
- סגל-דרורי, א' 'קריאת ספר לילד - זה כל הסיפור. האומנם?'
- <http://www.gilrach.co.il/article.asp?id=472> <אוקטובר, 2010
- סנפיר, מ' (2006), 'סיפור ואייר נפלא: עודד בורלא', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 90 - 95.
- סנפיר, מ' (2005), 'קטנים בתורה', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 22 - 29.
- סנפיר, מ' (תשס"ב), 'דינה דז'טלובסקי מפעל חיים', **הד הגן**, ד', הסתדרות המורים, עמ' 87.
- סנפיר, מ' (2001), 'גן הילדים האורייני', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 37 - 232.
- סנפיר, מ' (2001), 'כיצד ספרים מלמדים לקרוא', **הד הגן**, ג', הסתדרות המורים, עמ' 106 - 107.
- פינקיאל, י' (2008), 'כל המילים השמחות', **הד הגן**, ג', הסתדרות המורים, עמ' 70 - 75.
- פלד, נ' (1996). "דרכים לאוריינות, מילון מונחים", **מדיבור לכתיבה דרכים לאוריינות**, כרמל, עמ' 310.
- פליישר, צ' (2001), 'שירי ילדים ישנים וחדשים', **הד הגן**, ד', הסתדרות המורים, עמ' 4 - 43.
- פרג'ון-קדוש, ד' (2005), 'סיפור לא פשוט', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 30 - 41.
- קוזמינסקי, ל' (2009), 'אוצר מילים רחב ועשיר הוא אבן הפינה של אדם משכיל', **הד הגן**, ד', עמ' 29 - 35.
- קיטה, ב' (2006), "מה שווה תמונה אחת?": קידום הפקת סיפורים באמצעות סיפור תמונות ברצף, **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 46 - 51.
- קיטה, ב' (תשנ"ז), 'מה בין סיפור מעולמו הקרוב של הילד לבין ידע העולם שלו', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 15 - 21.
- קריסטל, א' (תשס"א), 'ריאיון אישי עם הסופרת שלומית כהן-אסיף', **הד הגן**, ב', הסתדרות המורים, עמ' 100 - 101.
- רביד, ד' 'לשון ואוריינות במעבר מן הגן לבית-הספר', בתוך: פ' קליין וד' גבעון (עורכות), **שפה למידה ואוריינות בגיל הרך**, רמות, אוניברסיטת תל אביב, עמ' 43 - 70.
- רז, ה' (2009), 'פניה ברגשטיין: "אספנית של ניצוצות אור"', **הד הגן**, ג', הסתדרות המורים, עמ' 112 - 113.
- שביד, ס' (2000), 'כל סיפור וסיפור משתעמם בלי ציור', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 32 - 37.
- שביד, ס' (2005), 'עם ועולם', **הד הגן**, א', הסתדרות המורים, עמ' 62 - 71.

זהר שביט, על תחיית השפה העברית בתל אביב.

<http://www.itu.org.il/Index.asp?ArticleID=12641&CategoryID=1484&Page=1>

אוקטובר 2010

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1051932.html>, תום שגב, 'על שיעור היסטוריה,

אוקטובר 2010

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1160438.html>, תום שגב, "עברית שפה זרה",

אוקטובר 2010

תום שגב, "שפות נכחדות"

<http://www.haaretz.co.il/hasite/objects/pages/PrintArticle.jhtml?itemNo=1160438>

אוקטובר 2010

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/906820.html>, זיוה שמיר, 'על "תרגום" של ביאליק',

אוקטובר 2010

גליונות העיתון הד האולפן החדש (ומאמרים מסודרים על-פי נושאים)

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/AdultEducation/HanchalatLashon/>

HedHaulpan אוקטובר 2010

פינות וטורים על העברית

באופן מילולי (גלי צה"ל), הגיע זמן לשון (הטלוויזיה ערוץ אחד), אבשלום קור

הזירה הלשונית (מעריב), רוביק רוזנטל

מילה טובה (הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו)

רגע של עברית (רשת ב' בקול ישראל)

"תן לאצבעות ללכת..." המלצות על אתרים

שם האתר	מה באתר	כתובת
האקדמיה ללשון העברית	החלטות האקדמיה, מה חדש? עברית ברגע, שאלות ותשובות ועוד.	/http://hebrew-academy.huji.ac.il
כנפיים	מועדון מקוון לעידוד הקריאה אצל ילדים ונוער מבית מט"ח.	http://knaifaim.cet.ac.il/pages/main.asp
סיפורים מקוונים לילדים ולנוער	באתר מגוון סיפורים שתורגמו לעברית משפות שונות.	/http://sefer-li.net
אנציקלופדיה לילדים	האתר הוא פרי שיתוף פעולה של אנציקלופדיה ynet ואתר 'בריינפופ' ישראל.	http://www.ynet.co.il/home/0,7340,L-4526,00.html
חדשות 1	צביה ולדן חולמת בעברית - ריאיון מפברואר 2010	http://www.news1.co.il/Archive/003-D-35926-00.html?tag=23-06-20
האתר של מיריק שניר	באתר רשימת ספרים של היוצרת, משנתה, רעיונות לפעילויות עם ספר, ריאיון אישי, אלבום תמונות משפחתי, רשימת ספרים המותאמים לקידום שפה ואוריינות ועוד...	/http://www.mirik-snir.com/pages/hebrew
כתב עת לספרות ולנוער	כתב העת 'עולם קטן' הוא במה למחקרים בתחום ספרות הילדים והנוער ותרבות הילד.	http://www.beitberl.ac.il/HeaderTemplates/HeaderTemplatesPreview.asp?ID=1884
דף דף	אתר הבנוי במתכונת של ירחון מאויר, ומטרתו להגביר את המודעות לספרות ילדים איכותית.	http://www.dafdaf.co.il
הגיל הרך	רשימת מאמרים העוסקים בספרות ילדים מזוויות שונות.	http://www.gilrach.co.il/category.asp?id=30
משהו לקרוא?	האתר עוסק בספרים ובקריאה. מוצעת 'ארוחת ילדים': המלצות על ספרים עפ"י גיל, עפ"י ציר השנה, המלצות של קוראים על ספרי ילדות, 'קיקושי לשון' ציטוטים נהדרים מתוך ספרים.	http://tworead.com/?cat=13
הפנקס	כתב עת מקוון לספרות ולתרבות לילדים. באתר מגוון המלצות על ספרים, כתבות עם יוצרים ומאמרים העוסקים בספרות לגיל הרך.	/http://ha-pinkas.co.il
International children's digital library	ספרייה מקוונת של ספרי ילדים מכל רחבי העולם.	http://www.bookfair.bolognafiere.it/index.asp?m=52&l=2&ma=3

http://www.planetnana.co.il/somalion	ארגון סופרים ומשוררים לילדים ולנוער. הארגון פועל לקידום ספרות הילדים בארץ, וחבריו מקיימים מפגשים ספרותיים בבתי-ספר, בספריות ובמרכזי תרבות.	סומליון
http://cusbara.com/animation.php?id=26	אתר סתירה, חץ של אהבה הישר אל ליבה של מערכת החינוך, בעקבות ריבוי השיטות המופשטות ללימוד הדברים הפשוטים ביותר.	כוסברה
http://benyehuda.org	פרויקט התנדבותי להענקת הקלאסיקה של הספרות העברית: שירה, סיפורת ומסות לאינטרנט.	פרויקט בן-יהודה
http://www.beitberl.ac.il/Links/LinksPreview.asp?ID=1290	שירים מומלצים ורעיונות לפעילויות, במאגר אלמוג השייך לבית ברל.	מאגר אלמוג
http://www.education.gov.il/tochniyot_limudim/lashon/ali30007.htm	8 קטעים הדנים בגורמים לתחיית הלשון, בדרכי העבודה של ועד הלשון, במקורות לתחדיש, בפולמוס בעניין הלשון הירושלמית ועוד.	אתר הסתדרות המורים
http://www.snunit.k12.il/heb_journals/katedra/68067.html	מאמר 'שפה ברורה' מאת יוסף לנג, התחקות אחר קורותיה של חברת 'שפה ברורה', שהוקמה בשנת תרמ"ט (1889) והייתה הבסיס להקמת ועד הלשון. מתוך: הקתדרה לתולדות ארץ ישראל וישובה, יוני 1993.	אתר סנונית
http://hebrew.moia.gov.il/comics_he.aspx	רצועת קומיקס שבועית. כל רצועה מסבירה פתגם או ניב בשפה העברית. מטרת הקומיקס להעשיר את רובדי השפה העמוקים של בני הנוער.	אתר המשרד לקליטת עלייה